

ҚР шоғырландырылған бюджеті

ҚАЗАҚСТАН
ҚАРЖЫГЕРЛЕР
ҚАУЫМДАСТЫҒЫ

АССОЦИАЦИЯ
ФИНАНСИСТОВ
КАЗАХСТАНА

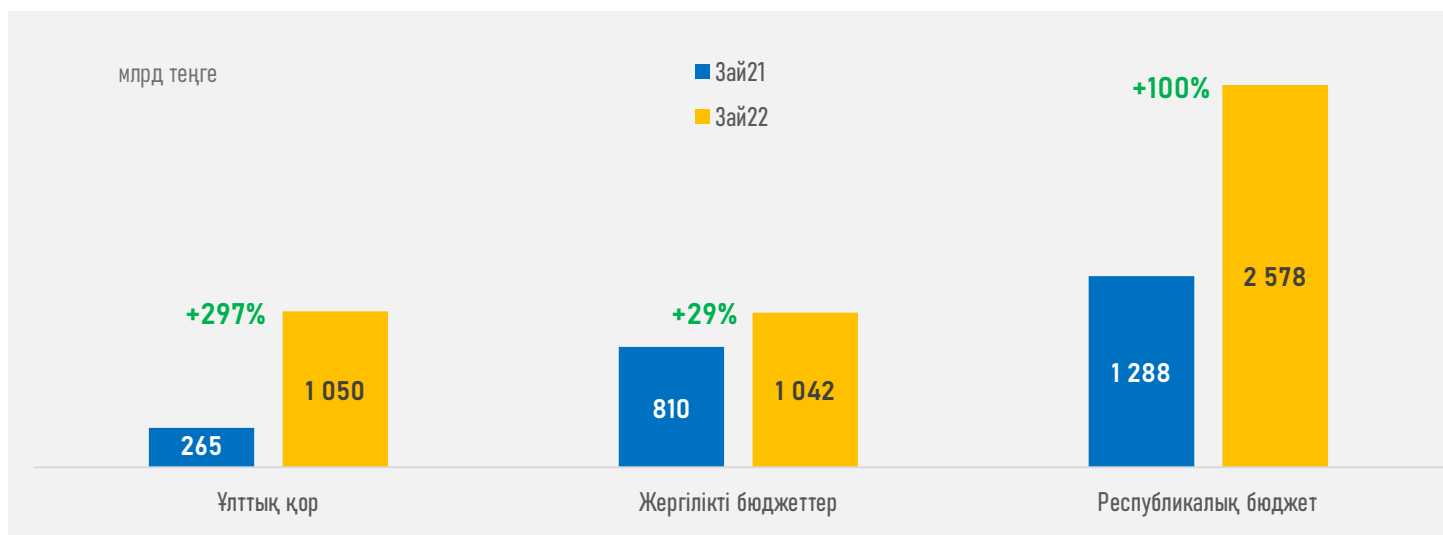
2022 жылдың бірінші тоқсанының қорытындысы

Кезеңнің негізгі тенденциялары

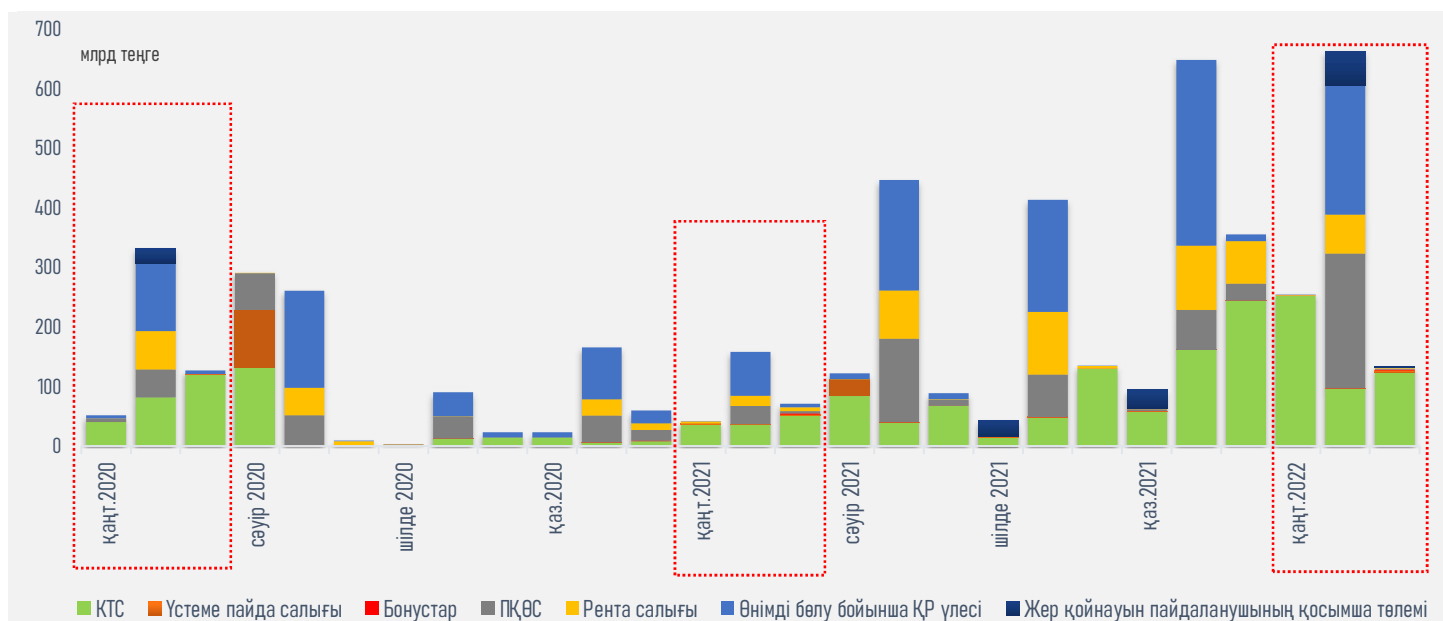
- Шикізат экспорты көлемінің ұлғаюы (қаңтар-ақпан айларында +11%), энергия ресурстары нарығындағы бағаның одан әрі өсуі (Зай22 үшін +38%), ұлттық валюта бағамының әлсіреуі (Зай22 үшін 8,2%-ға) және елдегі жоғары экономикалық белсенділік (ЖІӨ 4,4%-ға өсті) аясында-шоғырландырылған бюджетке салықтық түсімдер (КБ) айтарлықтай өсті.
- 2022 жылғы қаңтар — наурызда 14,7 трлн салық жиналды, бұл өткен жылдың ұқсас кезеңіндегі нәтижеден екі есе артық.
- Абсолютті параметрлерде салықтардың барынша өсуі республикалық бюджетте байқалады (+1,3 трлн). Аталған өсімнің 90% - ға жуығы мұнайға ЭКБ бойынша түсімдерге (+1212 млрд), ішкі тұтыну тауарларына ҚҚС (+1409 млрд) және КТС (+1502 млрд) келеді.
- Осылайша, ағымдағы жылдың бірінші тоқсанында салықтық алымдар бойынша жылдық жоспардың орындалуы 30,9%-ды құрады, өткен жылдың ұқсас кезеңіндегі көрсеткіштен 20,4%-ға артық.

- Бұл ретте КБ шығыстары кіріс бөлігін 8%-ға немесе 10,4 трлн-ға асыра отырып, 28%-ға немесе 1,1 трлн — 15,2 трлн-ға дейін өсті.
- Олар шығыстардың жиынтық өсімінен 74%-ды құрайтын әлеуметтік көмек пен әлеуметтік қамтамасыз етуге (+167 млрд), білім беру саласына (+192 млрд) және қарыздарға қызмет көрсету мен оларды өтеуге арналған шығыстарға (+1559 млрд) едәуір өсті.
- Бюджет тапшылығын қаржыландыру үшін 10,7 трлн жылдық тарту жоспарында 14,7 трлн (+1803 млрд) қарыз тартылды. Осылайша, жылдық жоспар тек 14%-ға орындалды.
- Бұл ретте Ұлттық қордан республикалық бюджетке трансферттер көлемі ағымдағы жылға жоспарланған 14,6 трлн (көпелдендірілген - 4,0 және нысаналы - 0,6) құрайды. Айта кетейік, Ұлттық қордан трансферттер осымен үшінші жыл қатарынан 4,5 трлн-нан жоғары деңгейде сақталуда.
- Бұл ретте Ұлттық қордың ЖІӨ-ге активтері бір жыл бұрын 40% - дан 34%-ға дейін төмендеді және төмендемейтін қалдыққа жақындады (ЖІӨ-нің кемінде 30%-ы).

Ел бойынша салықтық түсімдер *

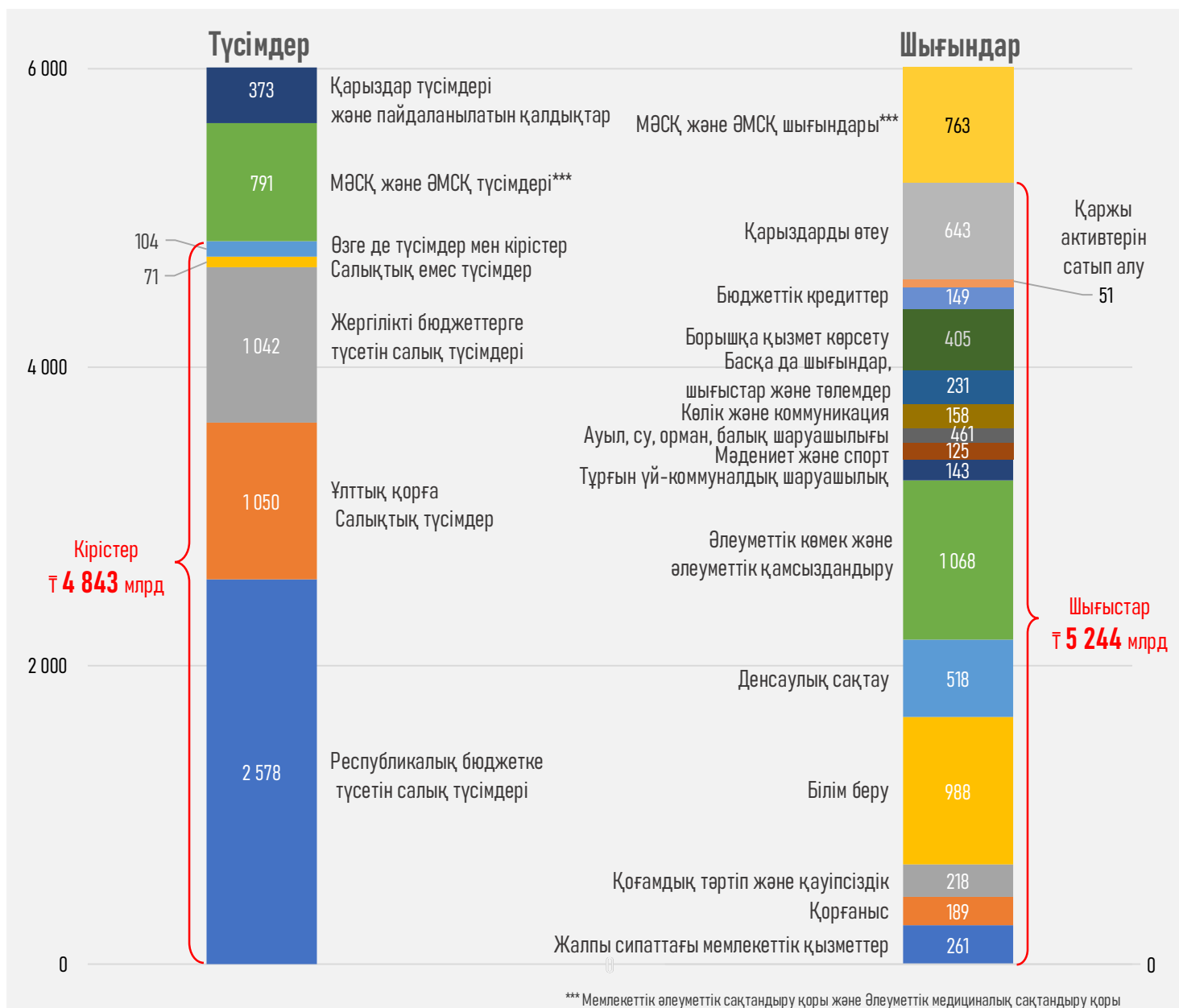
Ұлттық қорға Салықтық түсімдер *

* Дереккөз: ҚР Қаржы министрлігінің сайты

© Қазақстан қаржыгерлер қауымдастығы, 2022

2022 жылғы қаңтар-наурыздағы ҚР шоғырландырылған бюджетінің теңгерімі *

Резюме

Ағымдағы жылдың бірінші тоқсанында энергия ресурстарына рекордтық бағалар, олардың экспорт көлемінің ұлғаюы елдегі экономикалық белсенділіктің одан әрі қалпына келуімен бірге ҚБ-ға салық түсімдерінің айтарлықтай өсуіне ықпал етті.

Осыған орай, салықтық алымдар бойынша жылдық жоспардың орындалуы 30,9%-ды құрады, өткен жылдың ұқсас кезеңіндегі көрсеткіштен 20,4% - ға артық. Бұл ретте 22-26 жылдарға арналған өзекті КСЭР бойынша ҚБ түсімдердің жиынтық көлемі 2021 жылғы 18,4% көрсеткішінен ЖІӨ-ге қатысты 20,2% - ға дейін өседі.

Көрсетілген болжамды орындаудың ықтимал тәуекелдерінің арасында ҚҚК толық қалпына келтірілмегенін (Дүниежүзілік Банктің бағалауы бойынша, тоқтап тұрған айда мұнай экспортының көлемі 2022 жылы 5-6%-ға қысқаруы мүмкін) және көлік шығыстарына байланысты Brent нарықтық бағаларына дисконт атап өтеміз. Естеріңізге сала кетейік, мұнайдың орташа жылдық бағасы барреліне 90 доллар деңгейінде тұр.

Трансферттер көлемінің жоғары болуына байланысты соңғы үш жыл қатарынан (4,5 трлн теңгеден астам) Ұлттық қордың активтері төмендетілмейтін қалдыққа жақындады (ЖІӨ-нің кемінде 30%-ы). Тиісінше, оның активтерін тұрақтандыру, оларды одан әрі қысқартуға (жинақтау функциясын) және мұнайға қатысты емес тапшылықты азайтуға жол бермеу үшін шаралар қабылдау қажеттілігі өсіп келеді. 22-26 жылдарға арналған жаңартылған КСЭР бойынша шығыстардың ұлғаюына байланысты ағымдағы жылы ҚБ мұнайлық емес тапшылығы ЖІӨ-нің 9,2% - ына дейін өседі, бұл өткен жылғы көрсеткіштен 8,9% - ға асады.

Сонымен қатар, фискалдық орнықтылықты нығайту және Ұлттық қор активтерінің тұрақтылығын қолдау үшін бюджет заңнамасына 2023 жылдан бастап контрциклдық фискалдық ереже енгізіледі. Оның негізгі басымдықтары макроэкономикалық тұрақтылықты, экономикалық өсудің орнықтылығын арттыру, сондай-ақ бюджет балансының шикізат нарықтарындағы бағаларға тәуелділігін төмендету болады.